

პეკედი

2061

1896

3065

წლის

გამოსვლა

Handwritten notes in the bottom right corner.

I. შეთხრობა წიგნები.

მედიკალინის წიგნი, გ. წიგნების	209	ჯელი იარაღები	
მედიკალინის წიგნი, ან. წ.	2, 20	ზოგი მცენარის ყვავილი სიმწიფის დროს	
მედიკალინის წიგნი, ან. წ.	17	სქდება და მხის გამოცემის ხოლომე	137
მედიკალინის წიგნი, ან. წ.	33	რენტგენის სხივები	144
მედიკალინის წიგნი, ან. წ.	49, 66, 342	ლურეს მღვიმე	179
მედიკალინის წიგნი, ან. წ.	102	მეცნიერება გეოლოგია თუ მეტეოროლოგია,	
მედიკალინის წიგნი, ან. წ.	122	ფ. მასარაისის	211, 232, 260
მედიკალინის წიგნი, ან. წ.	159	სპილოები ინგლისის და ინდოეთის ჯარ-	
მედიკალინის წიგნი, ან. წ.	265	ში (სურათი)	227
მედიკალინის წიგნი, ან. წ.	321	დროებითი ურთიერთობა, მქსა	333
მედიკალინის წიგნი, ან. წ.	353	სალიტერატურა შენიშენები, ლუკა მკ-	
მედიკალინის წიგნი, ან. წ.	269	რეღასა	324
მედიკალინის წიგნი, ან. წ.	270	ბრამინების ლოკვა ეულკანის წინაშე .	345
მედიკალინის წიგნი, ან. წ.	509	ტრინის გზის საქმის წარმატება (სურათი	
მედიკალინის წიგნი, ან. წ.	549	ადამიანის სასჯელის ისტორიიდან (სურ-	
მედიკალინის წიგნი, ან. წ.	561	ათი)	493
მედიკალინის წიგნი, ან. წ.	571	სეანეთის მგებე წყალი	393
მედიკალინის წიგნი, ან. წ.	581	გველებს მომთხრობებელი	455
მედიკალინის წიგნი, ან. წ.	591	ორიოდ სიტყვა ყვავილის ატრის შე-	
მედიკალინის წიგნი, ან. წ.	601	სახებ, ი. თ-ქ	451
მედიკალინის წიგნი, ან. წ.	649	ინდოეთის ველური კამეჩი	498
მედიკალინის წიგნი, ან. წ.	669	დელფინი (ხელის ღორი) და მისი სტუ-	
მედიკალინის წიგნი, ან. წ.	797	მარი	531
მედიკალინის წიგნი, ან. წ.	717	ნიანგი და მისი დარაჯი	55
მედიკალინის წიგნი, ან. წ.	882	„ცხოველთა და ფრინველთა თავის დატ-	
მედიკალინის წიგნი, ან. წ.	925	ვა“	571
		ვეუზ-აქლემა (ჭრალი)	591
		ენის წარმოშობაზე, შ. ჭარბასის . 613, 617, 642, 660	624
		ნამღვილათ არს ფური თუ არა?	624
		კრიმინალური ანთროპოლოგია, გ. ბად-	
		რასის 710, 732, 750, 771, 787	
		რძისა და რძის ნაწარმოებთა გამოცე-	
		ნის შესახებ, ტ-სა	744
		თვალთ მაქცები	824
		ტლექი, გ. ბადრასის	834
		ჩვენი ცხოვრება წერილი I, ფანჯლისა.	925
		სადღობრი სამშობლო ეზისა? შ. ჭ-სა.	925
		III. ისტორია ანეკდოტები, ბიოგრაფიები და ნკრთ-	
		ლოები.	

II. მ ე ნ ი ა რ ე ბ ა .

მედიკალინის წიგნი, ან. წ.	24	ყოველთ უსამედელოესი იმერ. ეპის.	
მედიკალინის წიგნი, ან. წ.	26	გაბრიელი	65
მედიკალინის წიგნი, ან. წ.	40	პროფესორი ვასილ მოსეს ძე პეტრია-	
მედიკალინის წიგნი, ან. წ.	72	შვილი	101
მედიკალინის წიგნი, ან. წ.	882	გაბრიელ ენისკოპოსის ანდრეი	107
მედიკალინის წიგნი, ან. წ.	925	ყოველთა სამედელო იმერეთის ეპის.	
მედიკალინის წიგნი, ან. წ.		გაბრიელის გარდაცვალება	106

იმერეთის ეპისკოპოსის უგაბრიელის (ნეკროლოლი) 118

უგაბრიელ ეპის. იმერეთისა (ნეკროლოლი) 134

ელენოზრა ღუშუ - ნეკი 137

მეგონება, ტ. ც - შვიდისა 149

შარლოტა კორდე, ა - ასა 137

ტუკანსკელი გამოსაღმემა 173

ორი აშაბეი უგაბრიელ ეპის. ცხოვრებიდან 174

ორიოდ სიტყვა განსვენებულ უგაბრიელ ეპის. შესახებ, სოჟ - ასა 199

თავადი სამეგრელოსი ნიკოლოზ დავითის ძე (სურათი) 245

კარაბადინში დატული შელოცვანი, ა. ხასანაშვილისა 250

სპარსეთის მეფე ნასრ-ედინი, გ. წერეთლისა 317

ზეპირ გადმოცემანი, ვარსია ლონდაძის ნაშრობიდან 410

და სხვებისა 438

ზეპირ გადმოცემანი (ზემო იმერეთში) შეკრებილი და ჩაწერილი, გ. წერეთლის მიერ 454

ერტ-გერკავი კარლოს ლუდვიგი ავსტრიელი 469

საისტორიო მასალა 471

ქან ღარკი, ა - სი 476, 494, 517

ხალხური ზეპირ სიტყვაობის გამო, ფშვილიშვილისა 486

ქიდე ზეპირ სიტყვაობის შესახებ, ა. ხ - სა 489

ეპიფანია ეპისკოპოსის კიპრისა ქვათეთის, ა. ხასანაშვილისა 531

ფშვილის ნაშრომი ზეპირ სიტყვაობით გიორგი წიგნაქრისა (ჩაწერილი ავღარში) მის. ანკარაშვილისაგან 590

საისტორიო მასალა 611, 628

მღვიმის დედათა მონასტრის წინამძღვარი ელენე - იგივე ელისაბედი ბესარიონ გამამისა 724

ჯგუფათის სიმელონი, ა. ხასანაშვილისა 749

ნიკოლოზ ტარიელის ძე დადიანი 824

ნიკოლოზ ტარიელის ძე დადიანი, უმინაშენად მეგობრისა 849

შია მღვიმის მონასტერი, ად, ხასანაშვილისა 907

ნეკროლოლი, ე. მსეიძესა 910

წ. სერგი ალექსანდრეს ძე შერემეტევი 941

შობა საურანგეთში (სურათი) 6

შობის წინა ღამე ნეპალში (სურათი) 6

ფერხულში ჩაბმა შობა ღამეს გერმანიაში (სურათი) 7

იტალიაში შობის დღესასწაული (სურათი) 7

ბოშის სიმღერა გერმანულიდან (სურათი) 251

მოთამაშე ბოშა ქალი გერმანულიდან 254

ქალების ინტერნაციონალური კონგრესი პარიზში 357

ერნესტო როსი (სურათი) 411

დანტე ალიგიერი (სურათი), ა. 414

ტულ სიმონი (სურათი), გ. წ - ასა 433

გლადიატორები (სურათი), ა. 440

სრულიად რუსეთის გამოაფენა ნიენი-ნოვგოროდში 453

გიმნაზიის მოწაფე ქალთა მოგზაურობა ნიენი-ნოვგოროდის გამოაფენაზე, ელაფსი 610, 627, 655

გურული ახალგაზღვების ამერიკაში მოგზაურობა 612

ბეგმების თავმჯდომარე და საავთმყოფო ტ - სი 641

უცხოეთიდან სოფელი და სასაულო სკოლა, სხვადასხვა რუსეთისა 44, 54, 75, 675, 685, 714, 730, 764, 792, 811, 828, 844, 855, 874, 894, 913, 935, 966

ნანსენის ექსპედიცია 705

ქურნალ ვაზეთებიდან 734

ქურნალ ვაზეთებიდან 754, 763

უცხოეთის ქრონიკა 822

რუსეთის შინაგანი ქრონიკა, ფ. მასკოვისა 836

ვილიამ მაკ-კინლეი, მ - ასა 856

უცხოეთის ქრონიკა მ - ასა 862

უცხოეთის აშბები 878, 916, 937

ბულა-ბეგმტი, ე - კოსი 891

ცილონზე მოგზაურობა, ე - კოსი 901

რუსეთის შინაგანი ქრონიკა, ფ. მ - სი. 962

V. გეოგრაფია და ეტნოგრაფია

მე-XXII საუკ. გეოგრაფიული ცნობანი საქართველოს შესახებ, ად, ხასანაშვილისა 85

მგზავრის შენიშვნები, სომეხებისა 154, 171, 187

ჩალდირი 525, 554, 575, 593

მგზავრის შენიშვნები, ვინაჟ ქალისა 643

ელრაში მოგზაურობა, იბრაჰიმ მუსაფა 773, 791

VI. ზოლოტიკა

ა არის პოლიტიკა, გ. წერეთლისა . . . . .

ელმწიფე იმპერატორის და მისი მუღ-
ლის მოგზაურობა ევრაზიაში . . . . .

ტალიის მემკვიდრე ვიქტორ ემანუელ-
ლის დანიშვნა შვეი მთის მთარის
ასულ ელენენზე . . . . .

ელსეთის შინაგანი ქრონიკა . . . . .

რუსეთის ქრონიკა, მ—ს . . . . .

პრეტებლობის მიერ გამოცხადება . . . . .

რუსეთის ამბები . . . . .

სრითის დანგრევზე, სრითელ ტარაელ
პაქსისა 899

გვირ. 870 გვირგვინი, ევლოჟიელისა 821

721 * * * * * 322

* * * * * 342

* * * * * 357

ტოპოგრაფიის სურათები, ლექსი, სილოვანისა 363

გულს, ლექსი უსტასა 379

742 ელგია ლექსი კ. გოგოლაძისა 373

801 ამონაყენის, ლექსი ი. ევლოჟიელისა 399

806 სიბრძნე სოლომონისა (ლეგენდა) 394, 408

921 * * * * * 489

944 მარჯორი ევროპის ქალს ნ. რაშკინსა X

VII. ზოგისა

ზოზა ლამე (პრემიულიდან) ლექსი . . . . .

ჩხალ წლის მილოცვა . . . . .

ინამეცალმეებს, ლექსი, სილოვანისა . . . . .

სივარის ხალხები, ლექსი, ცხელისა . . . . .

ქოცრების სურათები სილოვანისა . . . . .

* * * * * 10, 22, 42

* * * * * 19

* * * * * 54

* * * * * 70

ალბუბი ლექსი 70

წმკის წყარო, თ. რაშკინისა 92

ოგონება, ლექსი, ნარკანისა 110

გაბრიელ ეპისკოპოსის გარდაცვალების
გამოცხადება 123

ყინვარი და მთიელი აგონს დეკლამაციის
ყინი სიმღერა ბ. დავითაშვილისა 143

კაკის, ლექსი, დუტუ მკერდისა 152

სუ ტირი, ჩონთო! ლექსი, კორკოსისა
ბ. ების, გარდაცვალების გამო ლექსი,
სილოვანისა 163

აბრიელ ების, გადაცვალებაზე ლექსი
დ. თამაშვილისა 174

მერეთის ების, გაბრიელის გადაცვალებ-
აზე სამ. პასტაქისა 182

მერეთის ებისკოპოსის გარდაცვალებაზე
რადენ სავანისა 195

ამთარი, ლექსი, ბ. დავითაშვილისა 200

* * * * * 205

* * * * * 214

მედი, ლექსი, ი. ევლოჟიელისა 270

იმერეთი ბინდი ჰინენდარ ნაკაშისა 255

ოთქმა ლექსი, გრაგოლ გ—ნავისა 225

* * * * * 286

ქოცრების სურათები, ლექსი, სილოვანისა 290

უბამაზი, ლექსი აკაკისა . . . . . X 301

რაგისპირელს, აკაკისა 304

მერა, ლექსი, ი. ევლოჟიელისა 310

* * * * * 458

* * * * * 460

ივანე კატარაშვილის ამბები ვაჟ ფშ-
ველსა 479, 499, 521

გოდება (სახუმარო ვასართობი) მ—ო—სა 582

გაერუმდე? ი. ევლოჟიელისა 492

* * * * * 514

ობოლი, რუს-იმერელისა . . . . . X 535

ლომი, რუს-იმერელისა . . . . . X 549

ფუძღნი კნ. მ. ა—ს, განდეგილისა 551

სოფელს რა მარეც ეუწახებ 567

* * * * * 568

მარსუკი ნანიკა სოხელისა 574

* * * * * 609

მუხის ფოთლოლი და ქანდარი (ლეგენდა-
ტოიდან) კოწანასა 612

* * * * * 621

* * * * * 627

* * * * * 642

* * * * * 644

* * * * * 654

პოეტის სიტყვა ეწვ. ანტ. კომბატისა,
არა არ მინდა კ. ზურაბაშვილისა 660

ჩემს მუხს ბ. დავითაშვილისა 674

* * * * * 691

* * * * * 697

სტალინი, ევლოჟიელისა 712

სიმღერა, ვაჟ ფშველსა 729

ექსპროზა რუს-იმერელისა . . . . . X 733

უმანკო მეგობრობა რუს-იმერელისა . . . . . X 750

ლექსი ფუძღნი კ—ლო დ—სას) კნ. ნი-
ნო რაშკინისა . . . . . X 767

კატუქს მარტოფელისა 781

მერ არ იცი ხომა... (მიბაქება) სენდროსი
გაენასკეჰ სიმა გაწყეტელს განდე-
გილისა 811

* * * * * 823

ხმა სავატორიდან პატაროსა 827

დ. ლავოდენი და სამეგრელო . . .	889.	„ვეა“ მოთხ. რ. ფავუნის შეილისა, შ.	
ურია, ს. ქალაქი დერზი, სამეგრელო, გუდალთი	547	ჭ—ისა	305
ბორჯომი, ფოთი, გორი, დაბა დილიცანი, ს. ნოსიჩი	564	მოსე ჯანაშვილის „შოთა რუსთველი“, ფ. შაჰარასისა	349, 382
ლენხუმი, საიდან წარმოდგა სიტყვა აბასთუმანი, დაბა ჩონატაური, ქ. ხალციხე, ქვემო მახსანი, ქვემო რაჭა, ს. წეტა	583	ურბნელის შენიშვნების გამო, გ. დ. ნიკოლოზ ბარათაშვილი და მისი დრო, სომეხებისა	366
ბათუმი, ქვემო რაჭა, ოზურგეთი, ლენხუმი, ქვემო ქალა, ფოთი	605	კრიტიკული განხილვა, ფ. შისარასისა	375, 416
ქიზიყი, დაბა ოქმირე, ხაშური, ს. დიმიტო, სოფ. ნიკოთი	621	კრიტიკული წერილმანი, ყარაბაისა	464, 484
პეტროვსკო, გუდალთი, ხარაგაული, ქიზიყი	621	კრიტიკული შენიშვნა, ა. გ.—ისა	502
იმერეთი სად. ხაშური	637	არმოიხილვი ეტიუდი (კრიტიკა), ა. ნაკაშიძისა	658
სად. სუფსა, ქვემო-მახსანი, ფოთი, სოფ. ციხე დ. დ. ბიღისთაი	637	ჩენვი მწერლობა, ა. ნაკაშიძისა	677
სამეგრელო, ს. საარეგო, სად. ვანჯა, ლავოდენი	673	ვაგაფშაველას პოეზია, 783, 808, 841, 865, 913, 932	698, 716, 752
ოზურგეთი, ქუთაისი, ბარის ოსეთი, სად. ძეგანი და ბაუმი	689	XI. ზუბლიცის ცეცხ, სხვა-და-სხვა ამბავი	
მცხეთობა, ომაზი, თვალფურცისა	689	მატიანესეიტი, გულ-გატხიხილისა	889.
თელავი, რაჭა, ჩხორიწყუ, დ. დელეცანი, ქიზიყი	708	წყალ-დიობის გამო, დუტუ მკერდისა	36
კახეთი, ნოვოალექსანდრია, ლორეშა და სოფ. ჯვარი	725	კვირიდან კვირამდე, გრ—ოდ—იქსი 59, 68, 90, 123	58
დაბა ზოლ-ოსტოე კულტუკი, ლელენის საზოგადოება, სოფ. მარადიდი, გუდალთი	745	ქალენი არიან დამწამევენი თუ კაცენი? მსოკეთისა	94
სოფ. ქალა, ოდესა სოფ. შემოქმედი ყვირილა, ნიუ-იორკი, ერევანი	745	აკვის მიცემება ხარკოვეში	112
ქუთაისი, ხობი, ბარის ოსეთი, წერილი მოსკოვიდან	768	მესამოეე წლების მოღვეწენი და დღევანდელი ცხოვრება, ნ. ჟორდანიასა . 150, 166, 183, 202, 215,	150, 166, 183, 202, 215,
ბათუმი, ოკრაბა დ. ნახევენი	781	230, 256, 270, 286, 301	230, 256, 270, 286, 301
აფხაზეთი, სოფ. ბაკუციხე და სენაკის მახრა	803	კვირის ფორანი, კვირატისა . 221, 297, 318, 337, 373	221, 297, 318, 337, 373
მიწათმოქმედების საინსტრუქციის აღვლომობიე ორგანიზება	825	წლიური ანგარიშები (თავადაზნაურთა შეუქმებელ მოსწავლეთა დამხმარებელ საზოგადოებისა და წერაკთხვის საზოგად.)	341
ფოთიდან ა. ახეთელას	838	გვირგვინის კურთხევის დღესასწაულის გამო	372
ნახიჩევანიდან ტარ. სასარასისა	853	გვირგვინის კურთხევა	406
ლენხუმი	869	შენიშვნები, ფ. შისარასისა	538
X. რ ა ტ ი კ ა	885	ქართული მწიგნობრობა და ბათუმში ქართული წიგნების ბეჭედა	558
ზოგერთი ფიქრი	916	მარჯორი ფორლოპი ყვირილის ხეობაში, სტუშარასისა	568
რეცენზია. ცალკეა მოთხრობა ი. ნიკოლაიშვილის, სე რატკელისა	907	გლეხნი ზედნიძენი და შოთა თავედასაეალი, ერთი შუშათაგანისა	631
	907	წერილი რედაქციის მიმართ, კნ. შ. სადამონ ურასთავისა	691
	955	ფელეტონი, შუშოქმედისა	694
	889.	კვირიდან—კვირამდე . 743, 757, 777, 798, 819	743, 757, 777, 798, 819
	268, 281	წერილი რედაქციის მიმართ, თ. შოჯირაშვილისა	896
	286		

12 კ ვ ა ლ ა მ ე

საღმრთაბუნების და სამეცნიერო ნახატობიანი გაზეთი. გამომდის ყოველ კვირა დღეს.

№ 1

იანვარი, 1 1896 წ.

№ 1

შინაარსი: შობაღამე, ლექსი გერმანულიდან. — წარსული წლის ნაყოფი გ. წერეთლისა. — მიმოხილვა. ან. წ. — ახალწლის მილოცვა. — შობა საფრანგეთში. — შობის წინაღამე ნეპოლში. — თანამეგობრეებს (ახალწლის გამო) სილოვანისა. — ფრანგულში ჩაბმა შობაღამეს გერმანიაში. — იტალიაში შობის დღესასწაული. — მთავრის ხალგობი (ლეგენდა) ცანელისა. — ძველი ღმერთი (ფრანგულიდან) პლ. გვარამაძისა. —

შობაღამე

გერმანულიდან

ობაღამეა. ყველას სახლებში მზიარულობენ ერთად ბავშვები. ფარდებს იქითა ფაცა-ფუტცია, ჩუმად მზადდება იქ საჩუქრები.

ბავშვებს გულით რწამით: „ზეცით ჩაბოც და მოგვადგება ქრისტე კარზეო; მას თან მოყვება ზარების რეკა; თვალი გვეჭიროს საჩუქრებზეო“.

ქალაქს გარეთა განკიდურებით შუქი გამოკრთის ერთი ფანჯრიდან; საწყალი მუშა თვის შეილებით ელის საჩუქარს თვით მაცხოვრებლად.

შობაღამე

1996
2061

აი, ყველას ჰგობს აქ ეს სურათი:
სამი ბავშვა ალტაცებული;
უმცროსი მამას უზის კალთაში
და გვერდით ღედა გახარებული.

—
იმათ წინ უღვათ მომცრო შობის ხე,
განათებული თორმეტი სანთლით;

მისი ტოტები დაშენებულიან
საჩუქრებით და წითელი ვაშლით.

—
აი, ამ წუთას ეს ოჯახიცა
ბედნიერა, აქ ყველა ხარობს;
წლითი-წლობამდე გაქირებულთა
ბოლოს ელხინათ: ღედ-მამა გალობს.

წარსული წლის ნაყოფი

არსულ წელს დასაღვლეთის საქართველოს დიდი უბედურება დაატყდა თავზე. წარღვნამ აიკლო იქ ყოველიფერი. ვაკე იმერეთი და წინაგორების მცხოვრებლები მეტათ დაზარალებული შეიქნენ. მარტო ერთი ფოთის ზარალიც რომ აიღოს კაცმა, რამდენიმე ასი ათასი მანეთის იქნება; მაშასადამე მთელი იმერეთის ზარალი მილიონსაც გადაემეტება. ზოგი სოფლები სულ წაილეკა და ხალხი ცარიელზე დარჩა. ვინცის, რა უბედურების სურათები უნდა დატრიალებულიყო სხვა-და სხვა ალაკს. ჩვენი კორესპონდენტი მ. თურქია, აი, სხვათაშორის რას გვეწერს (ფოთიდან): წყალი რომ, მოვარდა, ბოეში დამჩნა ოთახშია. „ვერაურის ნაირათ ნაე ვერ მივაყენეთ წყლის სიტქარის გამო. მთელი ორი ღლე ვეწვალი, სულ სოფელი ვიყავი, ბოლოს წყა ემა იკლო და შევედით ნავით“ შიგ ოთახში; სადაც ვიპოვეთ! ბოეში მშობერი, მაგრადზე/დადგულ კამოდზე იყო მშოლარე, რომლისთვის პურიც ვეღარ ვიშოვე, მხოლოთ სუხრით დავუმავრე სული. მე მყავდა ამისთანა ერთი, კოლშილი იანნებს კ მრავალი. წარმოიდგინეთ თქვენ მათი მდგომარეობა“.

ასეთი დიდა უბედურება დაგვატყდა თავზე და შემწეობისათვის ჯერ კინონიც არავის დაუძრავს. მახსოვს ამ სამი წლის წინათ რუსეთში შიმშილობა იყო და კაც-ასიიდან, ნამეტურ დასაღვლეთ საქართვე-

ლოდან, აუარება შემწეობა ფულით, სიმიდით და ხორბლით გაიგზავნა. ახლა ჩვენზე ხმას აზაინ იღებს. გარეშე უცხო ერი რათ უნდა გაემატყუროთ, როცა შინ ჩვენებიც ჯერ უფრო არ იბერტყენ.

შვედარათ ამ სურათს საზღვარგარეთიდან მოსული ამბავი ერთი ჩვენი თანამშრომელისაგან.

ერთი ასეთი წყალდიდობაო—გვეწერს ჩვენი თანამშრომელი—წელს ვიურტემბერში მოხდაო, სულ ორი-სამი სოფელი დააშავაო. მაგიერთ შტუტგარტში იმდენი ფული მოავაროვეს დაზარალებულთა სასარგებლოთ, რომ, მგონი, ათი სოფლია აშენება შეიძლებოდა. აგრეთვე ბერლინში გამართეს „მაზარა“ და ვეებერთელა კონცერტი იმათ სასარგებლოთ.

ძალიან არა ჰკავს ამას ჩვენ დაზარალებულთათვის გულცივიობა?

თუმცა წარსულმა წელმა ამ სახით მეერი უბედურება გამოიწვია, რაგორც სხვა ქვეყნებში, ისე ჩვენში, მაგრამ ჩვენ მაინც დიდი მალნიერი ვართ გასული წლის, იმისთვის, რომ ის შეიქნა მსოფლიო ისტორიაში და საკუთრათ ჩვენთვისაც ძალიან საგულისხმაო. ეს გულისხმა, აი, რას გვაწაყვებს: ყოველი ყოი მარტო თავის თავზე უნდა იყოს მიხდობილი. სხვის იმედთ დარჩენა და წყალწაღებულობა ორივე ერთაა; ამიტომ ვისაც სურს თავი გაიტანოს ცხოვრების ბრძოლაში, მარტო თავის კუკუსა და თავის მარჯვენის იმედი უნდა ჰქონდეს და ისე მოიქცეს: მტერს მტრობა გაუწიოს და მოყვარეს მოყვრობა.

გ. წართაყლი

მ ი მ ო ხ ი ღ ვ ა

ინც დააკირდება ჩვენ წყალ-წაღებულ ცხოვრებას, მეტადრე ამ 1896 წლისას, ნათლათ დაინახავს ერთათ ერთ სხვის და ამ სხვით უნდა ჩაითვალოს, რომ ქალაქებში და დაბა სოფ-

ლებში სამკითხველოები გახსნეს, ან ხსნიან, ან აპირებენ გახსნას. მართლაც თავის ქვეყნის კეთილმოსურნე კაცისათვის ამაზე ადვილი საქმე არა იქნება რა: მოავაროებენ ათ-თუთსმეტ თემისან სამკითხველოს მოსაწყობათ არჩეულ ადგილს, სოფელი იქნება, თუ ქალაქი, იშოვიან ნაცვობებში წიგნებს, ერთი-ორი თუმნისასაც იყიდიან, რედაქციებიდან გა-

მოიტანენ ჟურნალ-გაზეთებს, ან ფასდაკლებით, ან მუქათ და გაწაღდა სამკითხველოს საქმე. მაგრამ ნათქვამია: მაღლი ჰქენი—მარილიც მოაყარეო. ვინც დაკვირვებით ჩაიხედავს საქმეში ამ გვართ სამკითხველოების დაწესება ფესვს არ მოიკიდებს, თუ ორი პირობა არ იქნება დაკული:

1) სამკითხველოების გამგეებს თითონ უნდა ჰქონდეთ შესწავლილი მთელი ჩვენი ლიტერატურა და რჩეული წიგნების მიწოდებით ხალხს უნდა ისე შეაყვაროს და შეაჩვიოს კითხვა, რომ მათ წიგნები არსებითი პურით მიაჩნდესთ, თვარა რომ მარტო ისინი იყვენ მკითხველნი, რომელნიც თვითონ იწერდენ ჟურნალ-გაზეთებს და ახლა სამკითხველოდან უბრალო ფასათ გამოაქეთ, ამით ზარალი მოუღის ჩვენ უიმისოთ ღარიბ ლიტერატურას.

2) წიგნების გამოცემა უნდა გამრავლდეს, თვარა ცოტა გვაქვს და შესაძლოა, რომ მკითხველმა

ერთ-ორ წელიწადს ვადიკითხოს ყველა და მერე გული აიყაროს. ამგვარი მაგალითის მწახველი ვართ ტფილისის სამკითხველოებში. ბევრმა ერთ-ორ წელიწადს ვადიკითხა ჩვენი წიგნები და რაკი მასალა აღარ მიეცეთ, კითხვას თავი დაანება.

ამიტომ საქირა, რომ არა თუ ყოველ დღე, ყოველ საათსაც გამოადიდეს ნაბეჭდი წიგნები და წიგნაკები, მხოლოდ ხეირიანი, ჩასაკვირველია. ამისათვის უნდა გვყავდენ ბლომით გამომცემლები და კრიტიკოსები. ვინ არიან ჩვენი წიგნების გამომცემელი? თფილისის და ქუთაისის წიგნების გამომცემელი ამხანაგობა, წერა კითხვის გამავრცელებელი საზოგადოება, სახალხო წიგნაკების გამომცემი პატარა წრე (თბილისში და ქუთაისში) და ზოგი ერთი კერძო პირები.

ან. წ.

(დასასრული შედეგ)

ახალი-წლის მილოცვა

ს ა ქ ა რ თ ე კ ე ლ ო ს

დავიწყდა შენი სახელი,
ღროა აჩენოა ქვეყანას,
რომ ისევ ცოცხლობ ჯანმთელათ,
ცილობ შენი სვის გატანას.

ს ა ქ ა რ თ ე კ ე ლ ო ს

გარს შემოკრიბე შეილები,
შექმენი ძალი ერთობის;
ახალი ხანა დავიდვა,
შეჭკარ კამარა ერთობის.

ქ ა რ თ ე ლ ს

ძმობა ერთობის მღერალი,
ნურც დღეს უმტყუნებ მეგ ხმასა.
განზიდე შენი ფესვები,
გვერდს ამოუღდე შენ ძმასა.

ქ ა ხ ე თ ს

შენ ძველო გმირთა საენვე,
კვლავ გავიზარდე გმირები:
ელისბარ, შალვა, ბიძინა,
მათებრი გეინდა ბიჭები.

ა მ ე რ ე თ ს

მეიარცხოლო მამულის მესვეო,
ველოთ შენს ვაგვაცობასა;
ემშურე სწავლა-მცნებასა,
გონიერ თაოსნობასა.

გ უ რ ო ა ს

კახაბერისა 1) სამშობლო,
კვლავ ზარდე კახაბერები.
საზღვარზე მტკიცეთ დავიდეგა,
შემოიკედლე შეილები.

ს ა მ ე გ რ ე ლ ო ს

ოქროს ვერძისა პატრონო
განდევნე აშორილები;
ბიჭ-ბუჭების როგორ ანებე,
რომ გარყვენა შენი შეილები?..

ს ო ს უ მ ს

გაიხსენე ძველნი დღენი,
გამობრწყინდი კვლავ დიდ ცხუმათ; 2)
ანაკოფია 3) ზღვამ ჩანთქა,
შენლა დავგრძი მის წილ ბურჯათ.

1) კასპური გურჯიდეუის წინაპრია, რომელიც მედგრათ ეწმობდა მანძადახობას მეთექვსმეტე საუკუნეში.

2) სოსხუმს მეგლათ ეს-შეში ეწეება და იყო სატასტო ქალაქი აფსხეთის მეფეების.

3) ანაკოფია, სადაც თავი შეიკარეს საქართველოს მეფეებს, ბიძას და აწილბას, მუწგან ერეს სწინააღმდეგეთ.

ბაყაყებმა შეგაწუხა,
ღროა გაიშრო ზურგია;
თუ „პორტი“ არ მოგეშველა,
შენი იღბალი ცუდია.

ბ ა თ უ მ ს

დავსევია უცხო ტომნი,
არ გაძლევენ მოსვენებას;
სამშობლოს ზურგი მიანჯეე,
შეუღდექი ქართველთ მცნებას.

ქ უ თ ა ი ს ს

ძველი კოლხიდის სატახტო,
გინატრი ახალ რკინის გზას.
არ გაგიკუდდეს წადილი,
მიანდევ საქმე ვისმე სხვას.

თ ფ ი ლ ი ს ს

ვანტანგ-გორგასლის სატახტოვ,
ყვავ-ყირანს ერგე წილათა;
ღროა, იფიქრო შენ თავზე,
ქართველს გაუხდევ ბინათა.

წერა-კითხვის საზოგადოებას

ერის ზურჯათ მოვლენილო,
გშეელოდა თავდადებული;
დღეს ბრძენები დავსევია
სხოლასტიკით აღსენებული.
თაროები გაგიტენეს
იმათ აჭი-ბაჭიითა;
წიგნის ღუქნათ გადაცეაღეს,
ვაჭრობენ შენი თანხითა.

„ი ბ კ რ ი ა ს“

სამი წელია ირყევი,
ღროა დადევ სწორ გზაზედა.
ვერც გიგლამ და ვერც დაეითმა,
ვერც გაგწრთენეს ახალ ხმაზედა.

„მ კ ა ლ ს“

ახალ გზაზე გამოსულსა
გისურვებ, რომ გაიმარჯვო;
სხვების ენას ნუ აყეუბი,
ეინძლო, ცოდნა მოიმარჯვო.

ოჯიბი გადავირჯულდა,
ვერ გიცნეს, ჩემო ლალაო.
შენი არ ჯერათ, გითვლიან,
ღრომ ასე მოიტანაო.

„მ რ ა მ ბ ე ს“

სქელ-სქელ წიგნათ გამოდიხარ.
ბალახ-ბულახ ვატენილი;
ვერა გშველის რედაქცია,
რომ გიხილოთ გაწმენდილი.

„მ წ უ ე მ ს ს“

ბევრი საგულისხმო გეითხარ,
ბევრსაც შემდეგ მოველით;
მწყემსო კომპლით აღტურელო,
მგელი მუსრე მხნე ხელით.

„Новое Обозрение“-ს

იქითაც ხარ, აქეთაც ხარ,
ჭჯობს შეუღდე თავის ცნობას;
„ჭირიკოლი“ *) გამოიგეო,
მერე დაიწეებ ნანაიას.

„Черноморский Вестник“-ს

კაცი ის არ-ს, ეინც ებრძვის
ყოვლისა მჩაგვრელ ძალასა;
ხოლო კაცუნი ის არის,
ეინც თავს მის ფეხქვეშ მაღვასა.

„К а в е ა ჯ“-ს

ზოგჯერ ბევრი ვაქვს აზრები,
ზოგჯერ ერთიც გენატრება;
კარგს იზამ, გულს გაიხსნიდე,
არ გიხანდეს ცუდი ვნება.

„Тифлисский Листок“-ს

სულ მასხარობა რათ ვარგა,
დაადევ კაცურ მსჯელობას.
რეკლამებს თავი ანებე,
მოჰყევ გულმართლათ მწერლობას.

*) შეიკრძამს ორ მწეებს მიმინო მოუტოვო და
თან მიახას „უარაჭოფიო“ (ორივე დაჭირეო). ვერც
ერთი კი ვერ დაჭირა.

„მ შ ა კ ს“

სიტყვით „ძობისა“ ძაბილსა
ჰჯობია საქმით გვიჩვენო.
ზურგი მისცე მეზობელსა,
მას საყვარული, აჩვენო.

„ნ თ რ ღ ა წ ს“

შენი შული, კატის ღრენა—
სულ ერთია ჩვენთვის;
მითხარ, რას გვებობოქრები,
რა გინდა ჩვენ ქვეყნისა?

„ა მ ძ ა გ ა ნ ქ ს“

პირუერობა, უკან ზრანება
არ შეშენის ფაქიკაცსა;
მეზობელი თუ ხარ, მართლა,
უნდა ეძმო კაცი კაცსა.

ქართულ წინამძღომლებს

ველარ ვიქვით წინამძღვრობას,
ძალი არ გწვეთ ქადილსა;
ჰჯობია ფხის გამოჩენა
დიდ სულთაზე სადილსა.

ჩვენ ქაღაქის თავებს

გარეგანსა ბაქი-ბუქებს
გვიჩვენია საქმე;
სანამ რასმე გვიშველიდეთ,
წარღენამ ჩაგვთქა რაღმე.

ქართულ თავტრს

თქვენ დაგჩემდათ ცუდი სენი,
ვერ გიწონებთ მაგას;
ბებრუკანა ახალგაზღობს,
ყმაწვილს უშლის თაბაშს.

ქართლ-გაქსეთის თავდა-ზნაურობის შტოლას

მოგილოცავ ახალ-წელსა,
გაზღა-დამთავრებას.
ბევრს ეცადა იაკობი
შენ ვადაგვარებას;
მაგრამ ნიკო ზებედირი
არ დაუვა მის ნებას.
მადლობა ღმერთს, მით ევლირსეთ
წელს ბურჯის ჩავდებას.

სოფლის მსწავლებლებს

ერში ჩამდგარნო მუშაკნო,
მართლა ჩვენი ქვეყნისა,

არ დაგვიმოაშოთ თაობა,
აწოდეთ მშობლოურ ენისა.

ქართულ მოწაფეებს

აიგეთ ცოდნით, არ გნახონ
უაზრ-უმიზნოთ გართულია;
თანაც შეიგნეთ სამშობლო
და მისი ენა ქართული.

სამეურნეო ურთიერთ ნდობის პანკს

მეურნეთ შემწე გვეგონე,
განზე გაულდექ საქმესა.
ექსილები გაამრავლე,
ფული აკუთუნე ჩარჩებსა;
მზენელ-მთესელთა ჭირნახული
ნაღზე ფულათ ვერ გასცესა;
მოგება ხედა ელადიმერსა
და მის წიერებს მოეკრებასა.

ქუთაისის ურთიერთ ნდობის პანკს

ფული გაქვს საწარმოებლათ,
ღროა შეუდექ საქმესა.
მიეშველე დედა-ქალაქს,
ყოფილნი ხელილუპრობელსა:
„კონკა“ უნდა, გაუკეთე,
წყლით მორწყავდე მის ქუჩებსა.
თუ ამაებს მოიქმედებ,
ჩვენც ვადილებთ შენს სახელსა.

მისაძღოვის პანკს

საქმები დაცხობართა,
ავერიო მონასტერი,
სულ გაიბნა აქეთ-იქით,
რაცა გუადა ბანკის წიერი,
ხმალ-ხანჯლების ტრაალითა
გააბრაზე მაყვას-მეტერი;
მით შეიქენ გარიყული,
ვა-თუ დარჩე გასამტერი.

თფილისის თავდა-ზნაურობის პანკს

შენმა დიდმა წარმოებამ
ჩვენ მოგვცა კარგი ნაყოფი,
მხოლოთ გიწუნებთ იმას, რომ
გარყვენი ყველა მანდ მყოფი;
დახარბდენ ფულზე, ატენეს
ჩხუბი და ბრძოლა საყოფი,
ერთობა ჩვენი მან დასკო,
მრავალ ქიო-ფარმის ნაყოფი.

შესამე ღასს

მოლით, ძემბო, შემოკრბენით,
„პური“ შეგვექნია სამკალი;
„ჯერ“ ჰოთაუნა დედაბოთ,
„მერე“ კი არა-არალი“.

შობა საფრანგეთში

შობის წინაღამის ქუჩის მომღერალნი

ღაცემა თუ არა ბინდი შობის წინ დღეს, მთელი პარიკის ქუჩებში და ბულვარებზე ტევა აღარ არის. ყუფანანებს ერთ თვალის დახამხამებამდის მიაწყდება აუარება ხალხი, რადგან იქ ქუჩის მომღერლები იმღერიან. მრავალი გამყიდვეები იათი საქონლისა ყვირიან და აწოდებენ ამ დროს მოსიერნე ხალხს თავის იაფუასიან სათამაშოებს. ისინი არიან აგრეთვე დასტამბულ ფურცლებს, რომ-

ლებზედაც აღბეჭდილია მრავალი სახუმარო-გასართობი ამბები. არის ხალხში ერთი აურ-ზაურო, სიცილი და მხიარულება. მრავალი მთხოვრები სარგებლობენ ასეთი ყრილობით და მხოლოდ მოწყალებას. ქუჩის სვეტებზე გაკრულია ქაღალდები, რომლებზედაც დასტამბულია ქუჩის მომღერალთა და მოსაკრავეთა სასიმღერო და დასაკრელი ჰანგები. ყოველ ყუფანანის წინ დვას ამ დროს ორი, ან სამი პატარა მემუსიკე და უკრავს თავის შეთხზულ სიმღერებს. ზოგი მათგანი სასაცილო და ყურის გამოსაქვლად არის; მაგრამ ხალხი მინც სიამოვნებით ისმენს მათ ხელოვნებას. ზოგ ალაგას მომღერლები თან ცეკვენ და თანაც იმღერიან.

შობის წინა-ღამე ნეაპოლში

ღთელი ნეაპოლის ხალხი ცხრა დღის განმავლობაში, სანამ შობა დადებოდეს, ქუჩაში დაიწყებს ცხოვრებას და მხიარულებაშია. კაცის ენა როგორ გამოთქვამს ამდროს იმის აღტაცებას. შობის წინა ღამეს კიდევ უფრო მომეტებულია ძლიერდება ეს მხიარულება. ნეაპოლის ქუჩებში ყოველგან დასვენებულია ღეთისმშობლის ხატები. ამ საღამოს ყოველი ხატის წინ დვანან მემტვირეები და უკრავენ ქრისტესშობის საგალობლებს. ქუჩაში მოსიერნენი წამის-წამ ისერიან პაწია ნაღმებს. არის ერთი საშინელი გრიალი და ხათკა-ხუთქი, თითქოს

თოფის სროლაა. ბევრჯელ მოხდება, რომ ნაღმი-საგან რომელიმე მოსიერნე დაიჭრება; ხან-ღამ-ხან ნაღმის უხერხულათ გამსროლასაც დაუშვდება ან ხელი, ან ფეხი. ეს ნაღმი პაწია რკინის კოლოფი თოფის წამლით, ან დინამიტით გატენილი და ეძახიან ტრასი-ტრასის. ასეთი დროს გატარება განიგრძობა მხოლოდ იმდრომდის; სანამ შუალამის რეკვა არ დაიწყება ტაძრებზე შობის დღესასწაულის მოსასმენათ. ამ წუთს უეცრათ შეწყდება ყოველგან მხიარულება, ხალხი მიყუჩდება, აანთებენ სანთლებს და სალიტონით გავმართებთან ტაძრებისკენ დიდებული გალობის მოსასმენათ, რომელიც შეიცავს ღეთის მშობლის ქებას და შევნიერ ქრისტეს ნაწინას.

თანამეგაღმეებს

(ასაღწლის გამო)

მეგობრებო! ურთ-ერთ შორის, მო, კეშირი შევკრათ მძურთ: დღეს შემდეგ დავემით, მოვსპოთ ერთმანეთის კბენა, შური.. ერთი მიზნით გავიმსჯელოთ: მამულს უნდა სამსახური— და მას მთელათ მოვანდომოთ ჩვენი ფიქრი, თვალი, ყური!

***

ვინც მამულის სიყვარულში ბევრჯელ ცბელი ოფლი დეარა,

ვისაც მოძმის სევე ფიქრი
ტანჯით შუბლი დაეღარა,
შეცდეს რამე— ნუ თუ წამსვე
დაცრათ ბუკი და ნაღარა.
ეუწყათ კბენა, კიცხვა, დენა?!..
არა, ძმებო, არა, არა!..

***

ვინც სამშობლოს სადიდებლათ
ხელთ აიღოს ჩანგი, თარი,
ააქლეროს— ეგრ გამოსცეს
ხმა ციური საოცარი,—
ნუ თუ წამსვე ეტკივნით
და აფაროთ ხმალი, ფარი?!
არა, ძმებო: ხორციელი
არეინ არის შეუმტარი.

***

ასე ვთქვათ და ასე ვსაჯოთ:
 *ერდგულია მამულისა;
 მოყვარული მოყვას-მოძმის
 დამფარველი ჩაგულისა,
 შემნახველი მამა-პაპის
 კეთილ ნათეს-დარგულისა", —
 და ნუ ვესერით სიტყვას, მწამლველს
 მისი სულის და გულისა.

* * *
 ქრისტეს სწავლით გემართებს — დეთმოთ
 მტრის ურცხვით შეცოდება, —
 ჩვენ კი ხშირათ მოყვარეცა
 ერთგულც აღარ გვეცოდება!..
 ერისათვის თავის დამდებს
 ამით გული ეცოდება, —
 მტერი გვიცქერს და იცინის,
 ჩვენ დამხოვას ელოდება...

* * *

გავარჩიოთ მტერ-თოყცა ე,
 ნუ ემატებთ ცრემლთა ღენას!
 მტერი სხვაა, იგი სხვაა, —
 ნუ აღრევთ, თქვენსა ღენას;
 ეინუ განზრახვით ზნეს გვიბილწავს,
 სჯულს გვიგინებს, გვირყენის ენას —
 ის მტერია, — გაუშვალადეთ,
 ნუ მოვაკლებთ ღენას, კბენას!..

* * *
 მოყვარეს კი შეტოვებში
 გაუღწეოროთ მძურათ, ამოთ,
 და მით ბნელი გავინათოთ,
 არ თუ ღლეცა დაიღამათ...
 ქირსა ერთათ შევებრძოლოთ,
 ღხინში ერთათ ესვათ და ეკამათ,
 და ვიცხოვროთ ასე, ქვეყნის
 სასიკეთოთ, მშათ საამათ!

სილოკანი

ქერსულში ჩაბმა შობა-ღამეს ვერმინიაში

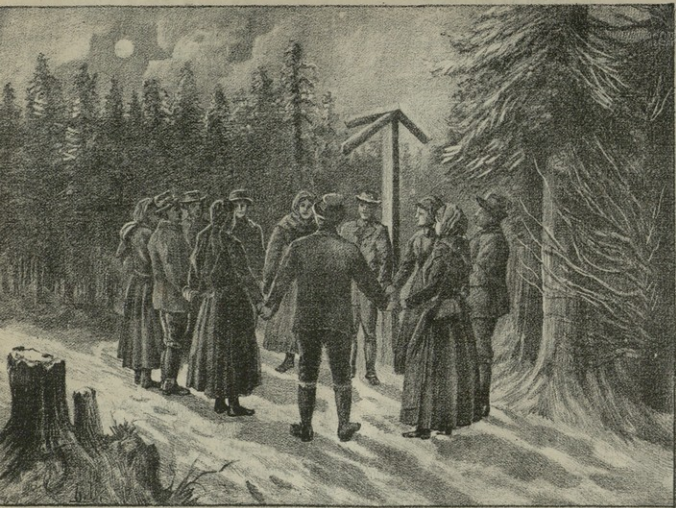
მ ვარცაღლის მხარეს, რომელსაც ჩვენებუ-
 რათ შავი ტყე ჰქვია, მრავალი სოფელია და
 იქ უძველეს დროიდან არის დარჩენილი შემ-
 დევი ჩვეულება. შობა-ღამეს ერთი სოფლის ქალი
 და კაცი შეგროვდებიან გზა-ჯვარადინზე, გერმანიაში
 ყოველ გზა-ჯვარადინზე ბოძია დასობილი და ზედ
 ფიცრები ვარსკვლავი. ამ ფიცრებზე აწერია, რომელი
 გზა საით მიემართება. სოფელები დადგებიან გზა-
 ჯვარადინის ბოძის გარშემო და ქალ-ვაჟნი ჩაებმებიან
 ფერხულში ერთი მეთრის პირდაპირ, ამთში ზოგი
 ცოლქმარია, ზოგეც ვასათხოვარი და ახალგაზდა კა-
 დები. ერთი მათგანი დაიწყებს მკითხაობას მთვარეზე
 და ღრუბლებზე. ეს მოხდება მაშინ, თუ შობა-ღამე
 მთვარიანი იქნება. მთვარეს ქვეშ ხშირათ ღრუბლის
 ნაჭრები მიდი-მოდიან. შეარცვალდის, ანუ შავიტყის
 მცხოვრებლებს რწამთ, რომ მთვარით განათებული
 ღრუბლის ნაჭრებუ ცაზე მიიღებენ სხვა-და-სხვა სა-
 ხეს, ან გამოხატულებას, რომლითაც, მათი აზრით,

ცაზე იწვრება ქალ-ვაჟის ბედ-იღბალი. აპროს ყვე-
 ლანი უნდა შეაჩერდენ ცას და ნიშნადენ ღრუბ-
 ლებს მოძრაობას. ყველანი გაჩუმებული უნდა
 იყონ. ვთქვათ, ერთი მათგანი რომლისამე ქალისა და
 კაცს ბედ-იღბლის ჩაუთქვამს მოძრავ ღრუბლებს.
 ამას შემდეგ როგორ სახესაც ღრუბელი მიიღებს,
 იმის შესაფერათაც მოუთხოვს მკითხავი ქალ-ვაჟს
 იმათ ბედს. მაკალითათ, თუ ღრუბელია საშინელი
 გველშაპის სახე მიიღო და დარჩილა მთვარე, მა-
 შინ მკითხავი ქალ-ვაჟს უქადებს ოჯახის უბედურე-
 ბას. თუ ქალ-ვაჟი ცოლ-ქმარი გამოდგა, იმათ უე-
 ქველთ მივლის გაყრა და ერთმა მათგანმა მეორე
 უნდა დატანჯოს. ხოლო თუ საცოლო და საქმო
 არიან, მაშინ ეს ნიშანი ერთ მათგანს სიკვდილს
 უქადებს. ვთქვათ, გაუთხოვარი და საცოლო ვაჟა
 ჩაუთქვეს ცაზე მიმავალ ღრუბლებს თავისი მომავა-
 ლი, თუ აქას შემდეგ ღრუბლის ნაჭრები ერთმანეთს
 გადაებენ, ოთქოს ხელჩაკლებული მიდიანო, მაშინ
 ასეთი ნიშანი უსათუათ მოასწავებს ქორწილს და
 ქალ-ვაჟსაც იმ ღამიდან ჩაუარდება გულში ერთმ. ნე-
 თის სიყვარული.

იტალიაში შობის დღესასწაული

ს ულ სხვა ნაირათ იციან იტალიაში შობის
 დღესასწაული, ვიდრე რუსეთში და გერმანია-
 ში. აქ ზამთარი ძვირათ არის, არც სიცივე-
 ნობა. ნაძვის ხესაც ვერ იშოვნის კაცი სამხრეთ იტა-

ლიაში როგორც მერცხლის მოსვლა ჩვენში გაზაფ-
 ხულს მოასწავებს, ის იტალიელი მწყესები თაჟ-
 ღითა და შტვირით ჩამოვლენ სოფლათ და ქალაქებ-
 ში ნოემბრის 24-ს, რომ გამოუცადონ ქვეყანას
 ქრისტეშობის თვე დგება და შობა მოახლოვებულია.
 აო. ნოემბრის 24-დან დეკემბრის 7-მის გასმის
 ყოველ ჭუჩაში გლობა და გულდასტურის ხმა, რა-

ფერხული შობა ღამეს გერმანიაში

მელსაც დღესაც ალტაეებში მოჰყავს ყმაწვილები ისე, როგორც ამ ასი და ორასი წლის წინათ ყოფილა. გულის სიღრმემდის ჩამწვდომი სტიერის ხმა გრძობას უღეიბებს ხალხს. ყმაწვილები ამ ხმაზე თვითონ დაიწყებენ გალობას. სტიერის რაკ-რაკი შორის გაისმის და ღმობიერებით აესებს მორწმუნეთა გულს. დამკრელი ყოველთვის ორი ყმაწვილია. მათ გარს შემოერთების ერთი გროვა შეთვალ-წარბა და ცეცხლ მფრქვევ თვალმბიანები, რომელნიც ცდილობენ მესტიერების ხელობის სწავლასა და თან სტიერის აყოლებენ თავიანთ ხმებს.

როგორც დადგება დეკემბრის 8, შობის მახარობლებიც შეწყვეტენ თავის შტიერის ხმას და გალობას. დეკემბრის 16-ს დაიწყებენ კვლავ შტიერზე დაკრას და გალობას, რომელსაც იტალიურათ ჰქვია „Novena del gesu Bambino“ (ახალღმის გალობა იესო ყრმისა). ეს შობის გალობა დეკემბრის 24-მდის კანიგრობა. ეს დღე დიდი საღმრთაწაულო მზადების დღეა: ყოველგან კვლენ ქათმებს, ყვერუ-

ლებს, ინდოურებს, ცხერებს, ხბოებს, ამზადებენ თევზს, კიბოებს, შემდეგ ხილუფლობას ვაშლის, სხალს, ლელეს, ნუშს, თხალს, ნესეს, ყურძენს და ფორთოხლებს. ყოველ კუთხეში მწვანილისა და ნახშირის გორაკები დადგმულია ბაზრებში.

მაგრამ სოფლათ და ქალაქებში ყმაწვილები ბევრათ უეცრეთსათ ატარებენ ამ დროს. ისინი გააწყობენ „Präsepe“ ს (იესო ქრისტის ბავას) ისე, როგორც ძველათ ყოფილა ჩვეულება რომის ქრისტიანებს შორის. გააწყობენ ბეთლემის გამოქვაბულს და შიგ მორთვენ დიდებულ ბავას. ზვიდან დაჰყურებს ბეთლემის ვარსკვლავი. ბავაში ჩააწვენენ ლოყებ-აწითლებულს სანთლით გაკეთებულს პაწია ბოეშს, ეითომ ახალშობილი ქრისტე იყოს. მერე გულმარტოეს ბოეშს ხელში უჭირავს პატარა სანთლით გაკეთებული ლანგარი, რომელზედაც ასვენია სანთლის ბოეში. იმას მოდებს ბოეშების როვა. ზოგს უჭირავს ხელში ბზის ტოტი, ზოგს წინსაფარში გამოხვეული აქვს ოქროს ხილი, ზოგს სანთელი აქვს ანთებული,

იტალიაში შობის დღესასწაული

ზოგს ყვეილებს თაიგულები მოაქვს და ამსახით მოყვებიან უკან გალობით რ მღერით ქრისტე - ყრმას. ბოეშების გროვა შედის ეკლესიაში, აანთებენ სანთლებს და აქ ერთხმათ დაიწყებენ შემდეგ გალობას:

დაისინე, შეენიერო ყრმა ღვთისაო,
წმიდაო მეფე ჰქეპნისაო;
დაისინე აუო მარამისაო,
შენ გაგალობენ სნკელისსი,
მეფეო ზევისაო,

შენიერო ყვაგილო,
ნაზო სინათლე სოფლისაო.

ამ დროს ღვლელო ტაძარში დაიწყებს ლოცვას ყრმის წინაშე, წმინდს სანთლებს და ღიდ ბეთლემის ვარსკელავს, ოქროს ქალღლით გაცეთებულს, შეარხეეს, რომ ბეერი შუქი მიაყენოს ახალ-შობილს. ასე იციან სამხრეთ იტალიაში შობის დღეობა. რუსები რომ „იოლკას“ ეძახიან, ვითომც შობის ხეაო, ამის წარმოდგენა იტალიელებს არცეი აქეთ. იმათ, შობის ხე რა არის, არც იციან.

მთვარის ხალები

(ლეკენდა)

(ვეძლენი ჩემს შებობას ს. ო—ელს)

I.

აზე მთვარე ამოცურდა პირ-ბადრი და მოცინარი, ოქროს შუქით გააბრწყინა მთაზე თოვლი გამუნარი. კაცკასის მალალ წვერზე ის შეჩერდა ერთი წამით, რომ შეიტყოს, სად ვინ ტუბება ამ კეკლუცი ტუბილი ღამით. შუქი მოსდებ მალალ კლდეებს, ღრამ ნაპარლებს შიგ ჩახედა, ქალა ყვითლათ განათა, ევლს ეჩვენა ღვთის სახედა. და იფიქრა: ამ ტუბილ მხარეს ნეტაე მე რა ვამსავსოო?! შემდეგ წუნარათ დიძხა: „ვაპარჯობა, კაცკასოო!“

II.

მიცურავს მთვარე ზეცაზე, დაქტერს ქვეყანას წყნარათა, მიღის და სხივთა რახმები წინ მიუძღვიან ჯარათა. ზედ გადმოადგა მნათობი ქართველთ სამყოფელ არესა და მაშინ სახე მეფურთ უფრო გავესო მთვარესა...
— „მომჯადღელი ხარ!“ — ჩურჩულობს —
— „ნაზობ, ვით სარძლო ქალიო!“

შენ ხარ ცისა და ქვეყანის უძვირფასესი თვალიო! ღიდი ხანია, რაც ემგზავრობ ამ თვალ-უწვედნელ ცაზეო, მინახავს ბეერი ალაგი, ბევრ ქვეყნებს დაეცქერ თაზეო. ცისა და ქვეყნის ყოველი კუნჭული დაეიარეო და ეერა ენახე მე ეერსად შენებერ კეკლუცი მხარეო! მსურს, არ მოგშორდე არას დროს, მიდა აქ დაეჩიე ღამითო, მაგრამ ეერ ებედაე, რადგანაც საქმეს წაიხილენ ამითო: გვირგვინოსანი ღიდი მზე, ახლა რომ ადვას ცასაო, შეუჩერებლათ მიმოღის და უკან დაედეე მასაო. აქ რომ შევეჩერდე, ის გასწევს, განელის კამარას ცისასო, მე ჩამოეჩრები და მერე ევალს ევლარ ენახე მისასო. ერცელია ზეცა!.. იქ ევილთო, და აერეეთ ვარსკელავთ გროსაო, მაგრამ ჩვენ მიინც ეერ ენახეთ ერთმანეთს ეერარას დროსაო... იყავ ღღეგრჱელი, ღღე-ტუბილი, ჩემო ძვირფასო მხარეო, ბუნების ნაზი ღიმილით დატუბი და გაიხარეო!“
ამბობს და აპობს ცის ლაქვარდს, მიღის, მიცურავს ის შორსა, დაქტერს ქვეშ ყველით გუნდებით გულ-მკერდ მოქარეულ მინდორსა. ამ დროს შენიშნა უცებათ ბუჩქის ძირს რაღაც მნათობმა

და პირი აუცილებლად
 ღიმილმა გულის დამთრობმა.
 სახე იცვალა, მინაზდა,
 დაიწყო თრთოლა-ცახცახი,
 ბურქს ზედ-დაკლომით დატყერის
 და ატებობს ტკბილი სანახი.
 —,„შეიღებო!“—ამბობს მნათობი...
 სხიენი მიწიდან ღვებთან,
 ერთი ერთმანეთს ასწრებენ
 და მშობელს ეჯარებთან.
 —,„მეხუდეთ... ეჭე... იქ... შორეს!“—
 და სხიენი მკვირცხლი ფრენითა
 ქვემოთ დაეშვენ, მოპკაზმეს
 ბურქი ტკბილ შუქის ფენითა
 იქ სხედან შეყვარებულნი,
 ყელს გადასკენიან ყელითა
 და მათ ბურქები მაღავენ
 თვის ფათოლ-სამოსელითა.
 ეშხს მოუქანცავს ორივე,
 მოისმის კენესა ლხენისა,
 დნებთან, ღონე აღარ აქვთ
 მათ დასაძაგათ ენისა.
 მკლავი მკლავს გადაუქვლიათ,
 კოცნა მოისმის დამწველი
 და სიამისგან ცახცახობს
 მნათობი, ამის მნახველი.

— „ერთი კვლავ... ერთი!“— ჩურჩულობს —
 „დატკბი, მოიკალ სურვილი!“ —
 დაორთის ეშხისგან, ჰაერში
 სხივ-შუქით შემობურვილი.
 ისმის კოცნასთან ჩურჩული
 გულ-დამტებობ — დასანანაო:
 თითქოს იმ კოცნას იმან თან
 სიკოცნულეც ჩაატანაო!

— „ოჰ, რა ტკბებთან... ხომ ღედაე! .
 ,,ეიცი, ტკბებთან ისინი,
 მაგრამ შენ რაო? . შენ რას ჰგრძნობ
 და ტკბილათ რისთვის იცინი?..“—
 შეტკობთავეს სხივი ცის მნათობს
 ბურქის ძირს მსხდომთა ზედზედა
 და თავს აფერებს, შეჭლიმის,
 ზედ შეპკოტინებს მკერდზედა.

— „მეც ეტკებო მათთან!“— თქვა მთა-
 რემ—

„დაეხსენ, დატკბენ ზედითა!
 ,,მიუყვარს ეს მხარე და მის ზედს
 ,,ეატარებ ჩემი ქედითა!..“—
 ამბობს და დატყერს, ყურს უჯდებს
 გიჟურ ენებათა, ბრძოლასა,

რამდენჯერც კოცნა მოესმის,
 იმდენჯერ შეტკნის ტრეკოლას.
 მაგრამ ჩუ!.. ეფი „მეირხა;
 პირ-მტეშობს... ნამდვილ ლომია.
 რაღაც აღონებს გულ-მანაცს,
 ზედ სვედა ვადმოღრონია.
 ზეზე დვას, ხელი ხმალს უღვეს,
 ჩამოუხრია ძირს თავი;
 აღარ უსვენებს გონებას
 დარდი შხამ-ვესლით მხვირთავე.
 შეტკამულია საომრათ
 იაზრალ-შია ჩამჯდარი,
 თავს მუხარადი ახურავს
 და ულამაზებს მხარს ფარი.
 თავის გულის ხმას ყურს უჯდებს...
 გული ზის ცრემლის კუბეში;
 ნუგეში უნდა საბრლოს,
 მაგრამ სად არის ნუგეში?
 იქვე ზის ქალიც... გულ-მოკლულს
 თავი ძირს ჩაუკილია;
 გრძელ წამუამებზე ცრემლები
 მარგალიტებათ ჰკილია.
 სულთ-მობრძეათათვის წყნარ-მოლოცავ
 ანგელოზს უგავს თვალეზი
 და შლილ თმას ბურქის ფოთლიდან
 ეფრქვევა ღამის ცეკარები.
 გული უღელდას ვაშლილი,
 შიგა ლღლს ტანჯვის გენია,
 პირს მოციმციმებს, მომღიმარს
 ზედ სვედა გადაჰუნია...
 დიდხანს უტკირებს სხივებმა
 ქალ-ვაჟის გულთა ზნედასა
 და მყის გაფრინდენ. . მშფოთარე
 გარს ეხვევიან დედასა:
 — „ტირიან, დედა!— ხომ ზედაე!..
 რა ექნათ... უშველ რამეო...
 კოდეა არიან... ოჰ, ღმერთო!..
 დედნით, დავემწარდა ღამეო!“—
 — „არა უშავთ-რა — თქვა მთვარემ—
 იღვენ, დაიფთხონ ძილიო:
 სიყვარულს ტანჯვაც რომ ახლავს,
 მით არის ასე ტკბილიო!
 უერთმანეთით ეგრ ძღმენ,
 წყინთ განმორება წამითო,
 ხეალ ეს დრო შორე ჰკონიათ
 და ღონდებთან ამითო!“—
 და თვალს აშარებს მნათობი
 იმ ბურქებს კოცა ხნობითა,
 კვლავ დატყერს მხარეს დიდებულს

და ამბობს ტკბილი გრძნობითა:
 „შენ ლეთიური ხარ, ნაზი ხარ,
 შენ ხარ სამოსზე სოფლისო!
 მსურს ზედ დაგეკრა, დაგადნე
 და ღონე არა მყოფნისო.
 მიყვარს შენ შეილთა სიფიტებე,
 ზღაღებურ უფსკრული გრძნობაო,
 გულის სიკეთე, სიუხვე
 და ტურფა გარეგნობაო.
 მიყვარხარ... შენთან შეემტკბარეარ,
 შენ ხარ ცხოვრება ჩემოა,
 დატკბი და მუდამ შემიტკბე
 შენი თაყვანის მცემიო!“
 ამბობს და ცურავს ზეცაზე,
 მიდის მტკბარ გრძნობით დამთურალო,
 მაგრამ მყის ბუნქებს ვახედა
 და ქალ-ვაჟს მოჰკრა მან თვალი:
 ქალს ვაჟი დაჰშორებია,
 მიდის მდღმარეთ წყაზარი,
 მიდის და უწევას ჰირს-ნანახ
 გულს სეედა-გლოვა საზარი.
 ნაღლიანიობა შნოს აძლევს,
 არ შურს განწირვა თავისა,
 ლომია: ვერას მოიგებს
 მასთან ამტეხი დავისა,
 მიდის და ადგას ერთ დიდ აზრს
 ცალხელში შუბის მპყრობელი,

მიდის და ფიქრობს, რამდენათ
 ცვალებადია სოფელი.
 — „მეც წამიყენე! ნუ მტოვებ,
 უშენოთ ვერ ძლებს წამს სულიო!“
 მიდევს და ცრემლით მიტირის
 მას თმა ვაშლილი ქალწული.
 მის ღია მკერდზე სხივები
 შეჯგუფებულან ერთათა,
 ზედ ვსკენებთან, თითო ლაფენ,
 ისა ჰყავთ თავის ღმერთათა.
 ვაჟისკე! მიზბის ფეხ-მარდათ,
 მოლზე შეგლივით ცოარესა,
 მაგრამ ვაჟ-ვაჟი არსად ჩანს:
 მოჰფარებია გორასა.
 და ხელ-მოშეგებით ეცემა
 მდგლოზე ცრემლის ფრქვეველი,
 კლდენი იხმობენ მის კენსას
 და ყურს უვღებენ ტყე-ველი.
 უიმედობას მოუტყუავს,
 ცრემლი უშრება თვალზედა,
 გულს ტანჯვის ცეცხლი აღულებს
 და იწყის იმის აღზედა.
 — აჲეა, ვერ გაეძლებ უშენოთ!..“
 მოისმის მისი ხმა წყნარი;
 ღებმა და უცებ სოფლისკენ
 მიგჩქარება დამწვარი.

გახელა

(შეზღვეა იქნება)

ძ ვ ე ლ ი ლ მ ე რ თ ი

I

დატყუებული მღვდელთ-მოთვარი

(ფრანგულადან)

მონტენელოს საკე-სრო ციხის ერთ სადგომ-ში 1813 წ. ბრწყინვალე სამოსით მორთუ-ლი ცხოვრებდა ერთი სასახლის მცველი, თუთხმეტი წლის ყმაწვილი კაცი შეენიერის სახისა, რომელიც გრავ რეთელის გვარიდან ჩამომავლობდა. სწავთა შორის მას ქვეყნისმპყრობელი ა. ნაპოლეონის დახლოება ჰღირსებოდა. იმ ხანებში ღრმა მწუხარებისა და შერბალების გრძნობით მო-ცული იყო ამ ყმაწვილი კაცის შეენიერი პირის სა-ხე. საყვარელ ყმაწველურს თვალბეში ცრემლები უბრწყინავდენ თან და-თან მომატებით და კურცხალ-

კურცხალთ ოქრომკედის სამოსზე უცვიოდენ; მა-გრამ ის სრულიად ხმას არ იღებდა, არცაზა შინაგანი ძლიერი მღვდლოვარების მოძრაობას იჩენდა, იღვა სწორეთ უძრავათ, როგორც კეისრის დამცველ მწყობრთა მხედარი. მისი მწუხარების მიზეზი იყო უთუოთ დიდათ საპატიეო მოხუცებულის მღვდო-მარება, რომელიც იქვე სადგომში სკამზე იჯდა და რომელზედაც ჰქანდა ყურადღება მიტყუული გრაფ იოსებ რეთელ ყმაწვილ-კაცსა.

პატიეკმულ მოხუცს თეთრი გველი ხალათი ეცვა ფეხთამდის. ეინ წარმოიდგენდა, თუ ის დიდი საჩინო ეინზე იყო. მისი ტანცმულობა თითქმის გლახაკის სამოსელს მოგავგონებდა. მძიმე შეწუხება-თა და შეეწროებათა კვლნი აღბეჭდილ იყენ მის პატიოსანს სახეზე. პირისახე გადაცრეცოდა, ლოყები სივაპხ ღრით დანაჰებოდა, თვალები ჩა-ცინოდა, მაგრამ სიწმინდის მშვიდობიანობა განა-ბრწყინებდა მის მწუხარე პირისსახეს! იოსებ ყმაწ-

ვილკაცის გულის ამბავებს მიხედვით უბრალოდ საპატრიო მოხუცებულს მოთმინება იყო. ამას დღე გავლენა ჰქონდა იოსებზე. თეთრ-ხალათოსანი მოხუცებულის, თითქოს, მაღალი ხმით ზანილი ეს-მოლა მას: იგი მეტათ უწოდდა მძღვერებასა და შეწუხებას.

ჩანს იმ დროს ლოკულობდა. შეტყუებული ხელები მკერდზე მიხსენა, თავი ცოტა მაღლა აეღო, ღმერთთან დაწლოების უმაღლესი გრძობა აბრწყინებდა მოხუცებულის პირს სახეს. ასე ეჩვენებოდა იგი მის მკერეტელ ყმაწვილკაცს. მის შეწირულ ლოკვას საკვირველი ძლიერება უნდა ჰქონოდა ახალგაზრდა იოსების თვალში. ოთხ-კუთხედი მფლობელი ღრმა სიჩუქე უაღრესობას აძლევდა სანახევრო: ჩინებული სახელმწიფო სასახლე სიწმიდის ტაძარსავით ეჩვენებოდა, თითქოს ჰკრძობსო იგი უჩირო ძალთა მოახლოებას. ასეთი ზედ დაკვირვებით ერთობ პატივისცემა გავლენა იოსებ რეთელს: მას ცრემლები დაბალეუბით ჩამოდიოდა ლოკვებზე და წიდა კრძალვა-კრეფითა უწყო პერეტა ეკლესიის თავსა, ქრისტეს მომადვირეს ქვეყანასა ზედა.—ის მოხუცებული იყო პირი VII, მღვდელ-მთავარი, ოთხი წლის მოღვაწე ნაპოლეონისა.

ერთი ენახათ, ხმლის მოახლოებულმა ჩხარა-ჩხურმა სასახლის მცველის ყურადღება მიიქცია. მარჯვნივ ღია კარისკენ ჩხარა-ჩხური თანდათან მოახლოვდა. ჩქარ-ჩქარი და წერილი ნაბიჯით მავალი ვიღაც მხედართმთავრის ნაირი ოქროს ტანი-სამოსით კარიდან შემოიღის. მიღის ტახტს შუა ადგილამდის და იქ უდგარა ჩერდება, როგორც შეყვინებული მლოცველი მღვდელმთავრის დანახევაზე. მას წმიდათ გაკრეკილი ელვარე შავი თმით ჰქონდა თავი დაფარული. პირის-სახის ფერი მოღვ-მოყვითლო, სახის-მოყვანილობა წესიერი და შევენიერი: მარტო ურიგოთ წამოაქმული ქოსა ყბა-ლაწინ მის ტან-წერილ პატრონის მოყვანილობას არ შეწყვეტდა. ჰგავს გულ-ფიცხი და ქვა-რინის ნების უნდა ყოფილიყო! მის მხედველებსა ქონდა მბრძანებელი, მწველი და გაუღენის მექონე იერი. ერთი ხიტყვით ევროპის ამართოლებელი იყო ნაპოლეონ პირველის სახე.

რა თვალთ გადავლო ნაპოლეონმა თავის მაღალ ღირსების ტყვესა, ხმლის ჩხარა-ჩხურით მიუახლოვდა მას: პირი VII წყნარათ აიღო თავი მაღლა, გასწორდა და თავის მღვდელთა მშვიდი ღმერთით მიიღო.

სასახლის მცველმა კისარს სკამი მოართვა.

„მომიტყევეთ ყოვლად-სამღვდელი მამაო“, უთხრა ნაპოლეონმა ცოტა რამ თან-მოხრითა, რომ

თქვენს კეთილ-მსახურობითს განზრახვას გაწყვეტონებო. მეტათ საჭირო საქმენი არიან, მშვიდობა მოსახდენია კისარსა და მღვდელმთავრის შუა. დაკრეფებით რომ იფურცებდეთ, უთუთო შეგვიანებდით, თუ გულმდებოლი წინადადებანი ჩემი სარგებლობის შესაფერის არიან.

„ჩემი საკუთარი საჩუქრისა?—დიად, და არა მღვდელმთავრის ეაღვებულებსა,—მიუგო პიომ, ოთხი წლის ტყვეობისაგან მათავისუფლებთ. წლით-წლობამდე ორ მილიონ შესავალს უბამთ მღვდელ-მთავრისა. ძლიერ კარგი! მაგრამ წმიდა პეტრეს კუთვნილ ქვეყნებს უკან არ უბრუნებთ. თქვენი ინახეთ რომის ქალაქს, ინახეთ მთელს ეკლესიის სამფლობელოს! პეტრეს საკუთრების წარტაცებას, არ შემიძლია, ვერ მოგიწოდებ. როცა წინაგანგებულებამ ჩემისთანა უღირსნი მიუწოდა ამ ქვეყანას ქრისტეს მომადვირეთ, მეც ეს ფოცო მივეცი, რასაც ყოველი მღვდელმთავარი ვალდებულია ასრულებსა. მით მე არაოდეს არ დაგთანხმებდი, წმ. პეტრეს საკუთრების წარტაცებაზე. უცეთესი არის ჩემთვის და ტყვეობაში სიკვდილი, ვიდრე ფიცის გარება და ჩემი სინიდის სიბოროტის გაჯერებით დამძიმება!“

—მეც არაოდეს უკან არ დაგიბრუნებთ ჩემი მხედრობის ძლიერებით შეძენილსა—უპასუხა ამასთ ქვეყნის მპყრობელმა და წინ წაიძღვნა სიტყვა ყველგანსავით, რიგი არ იყოფო—თქვა, რომ ჩემთვის ეგ უმაღლურება გქმნათ: ცვალებადობას საფრანგეთში სარწმუნოება მოესპო. ეკლესიის მსახურნი გაეფენება, ანუ აუწყებდით, სავისკოპოსო ტახტი დაეუწოთ, ეკლესიანი აეოხრებინათ. —მე ყოველივე ხელ-ახლავ დაემტკიცე. საგნისკოპოსოთ კვალად თავიანთი მწყემსა გაუჩნდათ და მორწმუნეთ თავიანთი სულიერი წინამძღვარნი. მხოლოთ მე უნდა მიმადილდეს ეკლესია საფრანგეთში ხელ-მეორე შობისათვის. მაგრამ რა? ჩემებრ სარწმუნოების განმათავისუფლებელსა, სარწმუნოების მცველ-მფარველს მღვდელმთავრის წინადადება არ ჰქონდეს? ეს ხომ უტყუება არის, უმაღლურება არის და საცდურთაგანი — ასე დამუქრებით დასრულთათვის სიტყვა ყოველად ძლიერმა!

ტყვე ქმნილი ეკლესიის თავი მშვიდი თვლებით შეტყვეროდა მოუშვიდებელ ქვეყნის მპყრობელის სახესა და ბრწყინვალე ნათელი გამოკრთობდა პირის-სახიდან!

„თქვენა დიდებულებო! უთხრა ბოლოს წყნარათ —პირი მშვიდმ—ღვთის წინაშე მხოლოთ თქვენს აზრს ღირებულება ექნებოდა, უცეთე კვშმარიტების სიყვარულისათვის, ზეგარდამონების დამოკრ-

ჩილოტასთვის საფრანგეთში ხელ-ახლავ სარწმუნოებას დაგმობს ცუდებისთვის; მაშინ ღმერთი სასიკეთეს მოგვამდა თქვენ. ხოლო თუ თქვენის ნებების მოწოდებითა და მოაზრებით ღმერთი განკარგულდება ხელ-მძღვანი არ გამხდარხართ, საუკუნოები არაფრის მოვალე არ არის თქვენი!

— თქვენი ყოვლადსამღვდელოების სიტყვანი ცოტა რამ ღრმა არიან, კანდიდებით შემოძლია ვთხოვთ, რომ უფრო გარკვეულთ მელაპარაკონ!

„ჩვენმა კანდიდებმა შეიძლება შეგაწუხოს თქვენ, დიდებული ხელმწიფე!.. მაგრამ კი სიმართლე გაქვთ მღვდელმთავრისაგან ჭეშმარიტება მოითხოვთ, იმავე მის კრულებში ისევე სიკვდილის განსაცდელით მოვალე არის ქრისტეს მომავლური თავის მალაღის სამსახურის ასრულებისა, რომელიც არის სულების ცხოვნება და ჭეშმარიტების ქადაგება!“

ეს უთხრა პოა VII და რამდენიმე წუთს გაიშურა, უძველესი ჰეტიკობადა, თუ რა სახით ელაპარაკა, რომ სათქმელს ჭეშმარიტებას ამაყი და მღვდელი კეისარი არ შეეწუხებინა!

ნაპოლეონი მოუთმენლათ მოელოდა სათქმელსა, ორის ხელის თითებით ეთამაშებოდა სკამის მისაყრდნობს უწყვეტლად. ცეცხლ-ელვარე მახვილი თვლები ეჭურა მოფიქრალ მოხუცებულზე.

სასახლის მცველი წინა სახლში იდგა და ყურადღებით უკვირდებოდა ამ შესანიშნავ ლაპარაკის თითოეულს ლექსსა, ცდილობდა ღრმით აღებეჭდა თავის შეხსიერებაში.

— ჩანს გიმძიმს თქვენი ყოვლადსამღვდელოებაც ოპორიანი ჭეშმარიტება კეისრის საუბრისა! თქვე მოუთმენლობით ნაპოლეონმა.

„აგერ, დიდებული ხელმწიფე, თქვენი ნაღობი ჭეშმარიტება შეძლებისაგან მოკლეთ. ასე იყოს საუბარი მღვდელმთავრისა, იცნობთ უკვე იმ ცვალებდთა მიზეზებსა; რომელმაც ეგრე საზარელი სახით აკლება-აოხრებას მისცა საფრანგეთი. ყოველიფერი ბუნებისთვის გზით მოხდა. ორმოცდა ათი წლის ურწმუნო ფილოსოფიისა, სარწმუნოების მტრული სწავლა, გარყვნილი საბეჭდები ცდილობდნენ ამხანაგური წეს-რიგი აერ-დაერიათ, ღმერთი და მისი ბრძანებანი საღმრთოებათ და საკინებლათ გამაღარიყვენ გაზნებისა, წიგნაკებისა და სამსაწავლო წიგნებში. სარწმუნოება საცილათ და შეურაცხყოფის საგნათ ქცეულიყა!“

„რაც უღვთო მცენიერებას და სარწმუნოებას მტრული წიგნების ერობა დაეთესათ, იწყო ამოსვლა და აჯივრება. ფრანგების ზნე-ხასიათი ბოროტ-ბოროტათ გაიჩინა! ამხანაგობის მაღალი დარგიდნ

ურწმუნობასა, უღვთობასა და გაღვთობაზე ჩამოვიდნენ და მოვიდნენ მთელ დაბალ ერობის წყებასა. რაკი საფრანგეთმა პირი მიაკცია, გაწირდა მაცხოვრის მცნებას და რაკი საფრანგეთი ურწმუნოებაში ჩაეარდა, იმწამსვე ყველასაგან საშინელი ცელილებადობა ატყდა!

„ჯოჯოხეთის ურდომ მთელი ქვეყანა სიკვდილის, სისხლის ღვრისა და აკლება-აოხრების სახით გადაქცია. ყოველი წესიერება დაშალა, დაიღვრა. მზის სინათლის წინ ყოველი საზარელი სიბოროტენი ჩადინეს, ათასობით და ათი ათასობით უმანკოთ სისხლი დაიღვრა. არავისი ცხოვრება-მონაგება და პატივი არ იყო უშინაათა, ყოველი-ფერი გამხეცებულ კაცთაგან აკლებულ იქნა.

„იმ ხანებში გამოჩნდა გამოვიდა, თქვენი დიდებულიება, რომლისათვისაც ღმერთს ღრდი ძლიერება და მახვილი გონება მიენიჭებინა. ცვალებადობის საოცრება დაეცით და დაბოროტლეთ. წესიერებანი ხელ-ახლავ დაამტკიცეთ, დიდებული ხელმწიფე! და იცოდით, რომ სარწმუნოება არის ყოველი წეს-რიგის საძირკველი და უმისოთ ღმერთი ნების პატივისცემისა შეუძლებელია მთავრობის მტკიცეთ დარჩენა; იწვეთ განდევნილი მღვდლების უკან მობრუნება და ჩააბრეთ მათ ერთი, რომ ქრისტიანობისაგან განშორებულ ფრანგებს უქადაგონ მაცხოვარების საზარება. უღვთო ფილოსოფოსობის და ურჯულო მეცნიერების მიერ ამხანაგური მთელი კავშირი რომ დარღვეულ იყო, წამომდგარ იყო ცვალებადობა, რა კაცის გულისაგან განშორებულ იყო ქრისტიანული სარწმუნოება და ყოფა-ქცევა, მისთვის თქვენმა დიდებულებამ სამოქალაქო მეცნიერება გონიერათ გამოიყენა, რაცა ხელ-ახლავ საფრანგეთში დაამტკიცა გველსია, დედა ყოველი სამოქალაქო წეს-წყობილებისა!

— სე, ახლა შეგიტყვე მე—თქვენი ყოვლადსამღვდელოების აზრი, წამოიძახა სიცილით კეისარმა. თქმა არის, ჩემი დაბეჭდილი მიმართულება წმ. მოქალაქური ანგარიშისაგან წამომდგარია და არა თუ კეთილ-მსახურებისთვის აზრისაგან. ზეციერის სასიცილით არ უნდა მოველოდეთ, რადგან ღვთისათვის არავფერი მიქნია, არამედ მარტო მხოლოთ კეისრობისათვის!—მჯერა მე, დიდალ, დუმბატა ნაპოლეონმა მიძიეთ. სარწმუნოება უნდა იყოს მთავრობაში. სარწმუნოების უქონელი ერის მართვა უფროსრესოთ შეუძლებელია. არაოდეს არ შემოძლიანება მიცე, რომ ქრისტიანული ყოფა-ქცევა სახლობით შეურაცხცხონ. ბრძენი მოქალაქობის მალადნევერადეს ეგრე შეიძლებს ამ საქმის თავსდებას. ეინც რომ მიანებებს თავს ერსა ქრისტიანულ შე-

გონების საძირკვლის დათბრას, მისთანას ერთ დღეს თავზე უნდა დაექცეს საძირკველი, ან შერყეული მთავრობის შენობა! — მაშ რაღათ ვზარება თქვენს ყოვლად — სამღვდლოვებას სარწმუნოების მცველ-მფარველთან ერთგული მეგობრობის დაქვერა?

„მღვდელმთავრისაგან სარწმუნოების წინააღმდეგ მავნებლობას თხოულობ, იმეგ წუთის, რაკ ამატკივბით. ვითომც სარწმუნოების მცველ-მფარველი იყოთ, უთხრა პოიმ! — მე თქვენს აზრზე არ შემძძობა დათანხმებობა, თქვა ნაპოლეონმა. მღვდელმთავრის ქვეყნიერი მფლობელობა სარწმუნოების ნაწილი არ არის. წინააღმდეგ მე ასრე მიზნს, რომ ისივე ქვეყნიერი მფლობელობა დამპარკოლებელი იქმნება მღვდელმთავრობით თანამღებობის სრულად დასრულებზე. მპართველობის მზრუნველობისგან მპარჩებით, თავისუფალი ცხოვრება ვაატარებ საფრანგეთის არწივის მფარველობითის ფრთებ ქვემ! „თავისუფლათ არწივის ბრკალებს შუა! თვით-მპარობელი კვისარა! — დაძახა მწუხარე ღმილით ტყვე-ქმნილმან, მეტადრე მე ჩემს კტრზე თითქოსო ისივე თეალი მაქქს, რ ამ ეკლესიის თავისუფალს თავს მხოლოთ შეუძლია თავის ვალდებულებების ასრულება. მღვდელმთავარი არ უნდა იყოს რომელიმე მფლობელის მორჩილი, რადან ისივე მფლობელი იმ ეკლესიის მოთავის თავისგან ქონებულს დამოკიდებულებას სამოქალაქო საგნებზე მოინდომებს სახმართ. მისთვის ლეთოქმა წინაღმზრუნველობამ ესრეთ განაწესა, რომ ეკლესიის სამფლობელოში უნდა ჰპოვან მღვდელმთავართა თავიანთ თავისუფლების მისაყრდნობელი!

— სწორეთ საკერეელი რამეა, თქვა ნაპოლეონმა ვაცნებით! ევროპის მთელი მფლობელნი ჩემს ბძანებას ვმსახურებანი: ყოველი ნათესავი ჩემს განადგურებულს საკურეელთ წინაშე თავს იხრის, ჩემს ბძანებათ ემორჩილებანი. მხოლოთ ერთი მოხუცებული კაცო, რომელიც ჩემი პატიმარი ტყვე არის, ჩემს მეგობრობას შეურაცხყავს!

„მოინტყვეთ, თვით მპარობელი ხელმწიფე! მე დატყვევებულს მოხუცსა. ძლიერ პატროსანი და სასიამოვნო არის ჩემთვის თქვენი ღიდებულების მეგობრობა, მაგრამ კი უნდა ვითხრას მღვდელმთავარმა კვისარსა, რომ თქვენი მოთხოვნისლება უსამართლო არის, ისივე და ისევე უსამართლო, ამიტომ ქრისტიანული ზნეობის და სარწმუნოების მოძღვრების მცველ-ფარველისგან თხოულობ, რომ ნება დართოს თქვენს მტაცებლობას! —

— შეენიერება და საკერეელება! — დაიძახა განკიცხულსავით კვისარმა. ჰანას, რომ მხოლოთ ქრისტეს მომაგერისთვის არის მიტყვევებული უკაცრავული სიტყვის კადრება კვისრისათვის!

„ღიდებულო ხელმწიფე! დიდათ ეწუხვარ, რომ ქეშპარტებას უკაცრავულ სიტყვათ ჰსაზრათ! —

— მე კიდევ უფრო შეენიერი! — დაიძახა მღვდრათ ევროპის მფლობელითა თავმან და მრისნანეთ წამოხტა სკამიდან. კმარა, ეს ძიება იქით დავტოვოთ, უფალო მღვდელმთავარი! ჩემს მეგობრობას შეურაცხყოთ, იგრძნეთ მაშ, აბა, ჩემი მტრობა! „თვით მპარობელი ხელმწიფე — მიუგა თავ-

ღებითა მღვდელმთავარმა, თქვენს წყრობას ვცარკმულის ფეხთ წინ დავდებ და ღმერთს მივანდობ ჩემი სამართლის შურისძიების საქმეს, რადგან მისივე არის სამართალი! —

— თქვენი ღმერთი, რომელსაც სამართალს უდგენ, ცრუმ-არწმუნეობისა და გამოხატულებისაგან ნაზობი საოცრება რამ არის!.. უსასუბა ნაპოლეონმა. „ხელის მალა აღებით სიტყვა ვააწყეტინა და თქვა: თვით-მპარობელი ხელმწიფე! კმარა. ძველი ღმერთი ისევე ცხოველი არის! —

— რის თქმა გინდა მავით? ჰკითხა ნაპოლეონმა. „ის, რომ ცანი საყდარ არს და ქვეყანა მისი ფეხთ სადგამელი. აქ აწყუა იპოება და თქვენს გმობის სიტყვებს ისმენს! —

— ქადაგება საქრო არ არის აქ, უფალო მღვდელმთავარი! დაიძახა ვანჩსლებით ნაპოლეონმა. რას უნდა მოასწავებდეს ის თქვენი სიტყვა, თუ“ ძველი ღმერთი ისევე ცხოველი არის! — განა რამე დაქადაგება არის? —

— „ღილა, და მასთანვე მამობრივი სიყვარულიანი შეგვანება! —

— გინდათ მავით უტყველათ უნდა შემატყობინოთ, რომ ძველ ღმერთს შეუძლია და ბოლოს კიდევ ჰსჯაღა ის შეწვენებთ საქმით ჩენებმა, რომელიც თქვენმა ყოვლად-სამღვდლოვებამ შემატყობინა? —

„შეწვენება ეკლესიის განკარგულებისაგებ მიეცა ეკლესიის მცარეველს ნაბილეონ ბონაპარტეს საფრანგეთის კვისარსა! — თქვა პიო მწვიდემ. საფრანო სიკლეთი ვაღიხარება ნაპოლეონმა და რამდენჯერმე ჩმლის ჩხარა-ჩხურით წავიდ-წამოვიდა იმ სახლში ბრახიანათ. —

— ჰა! ჰა! დაიძახა ბოლოს — განა მე ეს სიტყვა მეკადრება?... — მე! ესეც კვლათ ქრისტეს მომაგერის თავისუფლება არის უთუოთ — დაცანით უთხრა ნაპოლეონმა. —

„ქრისტეს მომაგერის ვალდებულება არის, განიმეორა წყნარათ მღვდელმთავარმა. ვინ უნდა ვაუმხილოს ქვეყნის ძლიერთა თავიანთი მოვალეობა, თუ არ მღვდელმთავარმა! —

— საკმარია, საკმარია, დაიძახა პირ და პირობით კე-სარმა, დროების მიხედვით ცდებით — საშუალო საუწყუნში არა ეცობვრებთ!

ამის თქმას შემდეგ კვალად იწყო ჩუმათ სახლში ბოლთის ცემა. დაუწყნარებლობა და სიანჩსლუ ცხადათ ეტყობოდა. —

— ძველი ღმერთი ისევე ცხოველიაო, თქვით. თქვენი სიწმიდე რას მავლის ჩემგან, რას იმეღიენებთ? — „ვიცი, რომ ყოვლის-მპარობელი და სარწმუნო არის ღმერთი და თავის დაპირებას ასრულებს, უთხრა პოიმ! —

— ყოვლის-მპარობელი და სარწმუნო ღმერთი თქვენ რაღას დაპირებიათ? — ჰკითხა ქირდა-ავდებით კვისარმა! —

„თავის ეკლესიის ცვა-ფარველობას დაპირებამ ყველა მტრების წინააღმდეგ. მასთანვე სიმტკიცეს, ვიდრე ქვეყნის დასრულებამდისა! — უთხრა მხნეობით ოხუცებულმა! —

— ევ მეტათ დღი დაპარება არის, ხედავო? მე იმ ძველის ღმერთის მღვდელმთავარსა და ეკლესიანზე არა ვარ ეპყაყოფილი. იქნება მეც თითონი ჩემით ჩემის სამფლობელოს სარწმუნოება დავაუქმნო, რომლის თავი ქრისტეს მომავალეუ კი არ იქნება, არამედ კვსა'ი!

„თქვენს შემძლებლობაზე ვარწმუნუსაზღერელი იმიედ კონიზიათ, თეთ მპყრ-ბელი კისარია“.

— ფერაპსა ყოველიფერი შემძლია, დიძძა მდღვრათ ქვეყნის მპყრბემა. მხოლოთ არ შემძლია ერთი მოხუცებულის თერთმეფობის გაცემა, რომელიც თვის თავს ძველო ღვთის მომადერეთ ასახლებს: დეე, ვერკო იყოს. დეე, თავის ნების გაუტყულებათ მოკვეფს პატ-მრობაში!

მღვდელმთავარმა, თავი ამბატულობით მალლა აიღო. დიდათ საპატოო სახზე წმიდა მრისხანება ემწიერა!

„დღვრელი ბელმწიფეე, უთხრა მან, ნება მამეცით, რომ მთელი ქვეყნის მოთხრ-ბისა რამდენიმე ფურცელი თქვენს თვალ წინ გადავშალო, და გაჩენო ის ხელი, რომელმაც თქვენ უნდა შეგმუსროს“.

იმპერატორი გაოცებული ჰხედადა თავის წინაშე მდგომარე უძლეობის მოხუცებულის უცრათ შეცულოლ სახეს, ისე რომ ძველის სჯულის წინასწარმეტყველსავთ ამართულ ფო, როგორც შესაბუნებრივის ნათლით მოსილა. და ნაპოლეონის თვალნი, რომლის რიხიანობა ურდოებს იოკებდა და მხედართ გაეფლოურებულ გულთა ათრთოლებდა, შიშით მოეკრძა და დედა-მისა დასკქროდა!

— ილაპარაკეთ, ყურს გვიდებთ, უთხრა ცოტა შემდგომ, მსუბუქათ თავისმობრით.

„მემუქრებით!“ — ესრედ იწყო ლაპარაკი პიომ, „მემუქრებით, რომ მღვდელმთავარი სიკვდილმდის ტყვეობაში გამოამწყვედეთ. ეკლესიას დევნით და დასკვეთ, თქვენის ნების დამყოლ სამფლობელოს სარწმუნოებას დაფუძნებთ. — რის ქნაუ თქვენ გინდათ, უძლეობის მფლობელი ტყუილ-უბრათო მსკადეს.“

„რომის კისართა, მთელი ქვეყნის მფლობელთა, სამასს წელიწადს ეკლესია დევნეს, ქრისტეს მოადერების მოსაპარზე იზომრეს, მღვდელმთავარი აწყვებეს, მორწმუნენი ატანაეს, — და რა შედეგი მიეცათ იმ ყოველდ მლიერ კისართა სამსი წლის დეფურლებათა, მთელი თავიანთ უწყალოებით, თორმეტი მ-ლიონი ქრისტიანების ხოცოვათ? სწორეთ თავიანთ დატყობილ აზრის წინააღმდეგ, ქრისტეს მოძღვრება არ მოისპო, არა. დევნულება ქარიზმლიან ქართ დავაქცა, რომ ღვთიური სიტყვის თესლი ბევრ შორეულ ადგილს წილია, და წამებულით სისხლითავე ახალი ქრისტიანენი იზობდნენ!“

„საიდან წარმოდა ეს საკვირველი ჩვენება? სწორეთ იქიდან, რომ იმავე ძველ ღმერთმა, რომელიც თქვენი დიდებულება დაკინის, თავის ნაქმარი ათქმა დაპრება დაცვა, დაუწა ყოველ მტერთაგან ეკლესია ისევე ჯაჯოზებით ერთ წინააღმდეგობისაგან“.

„სად არიან დღეს ის ქვეყნის მფლობელები, რომის იმპერატორნი? დღიხანია, დაკარგულან, გა-

თავებულან თეთონაც და თავიანთი მთელი ქვეყნის მფლობელონი მათი ტახტების მტვერი ჰაერში მიუფენილა. დასკველან, გაუჩინარებულან წარმატობის საკრბანი, რომელთაც ყოველის თავიანთ შემდეგბით მსახურებდნენ!“

„ხოლო ეკლესია ჯერაც უძრავათ და მტაკეთ არსებობს“.

„წინ წაყენეთ თქვენი კითხვა მოთხრობის ფურცლებში. აგრევე საშუალო სასუწვევებში გომონდნენ ძლიერი მპეატორანი, რომელიც მღვდელმთავარს წინააღმდეგენ. ფუჭელი დევერლებანი ატყდენ ეკლესიას და მის მეთაურზე, მაგრამ ისევე ღვთიური მარჯვენა მკლავი, რომელიც ეკლესიას იცავს, იფარავს, იმის მტერნი მან დალევნა და დაამტერია!“

„თქვენ თვითან, დიდებულთა ხელმწიფეე, ამავი სასა-ურში მოყოფი ჩემი წინა-მოსაყდრე კეთილმასხური პოე VI, განაძიეთ ტყეთ, დატოვეთ, რომ კრულებანი მომკვდარიყ. მეც აგრე, ოთხი წელიწადი, დატყვევებულს მიხანავთ! ამ ხანებში ერთი გამოუთქმელი სიმწარენი გამოვიარე, რამდენჯერ და რამდენჯერ ისე მეკანა, რომ სიკელი ჩემს კარ-შეუტყებათა ბოლოს მოულებდა, გარნა ჯერაც ვერეთ ცოცხალი ვარ!“

„დახ, ცოცხალი ვარ, და უნდა ვნახო, თუ როგორ ძველი ღმერთის მკლავმან თქვენც უნდა შეგმუსროს, თქვენი საწყოე უკვე აესილია, ბევრს აღარ გასწევს. ეკლესიის მღვდენელთ ხედრის მოწაწილე უნდა ვახვდეთ“.

მღვდელმთავარმა რა სიტყვა დაათვა, სკამზე დაეშვა! კისარის გულხელ დაკრფილი იდგა, გაეფლოურებული თვალნი პატრიცეპულ მოხუცებულზე დაემტერებინა.

კართან მდგომი სახლის მცველი თავით ფხვამლის ერთიან თრთოლა-კანკალს აეტანა. მას მღვდელმთავარი ზეკუთრი ნათლით მოსილ არსებათ მიანიჩნა. ნაპოლეონსკი ქვეცენელის საზარელ სულათ უფურხდა

— მღვდელმთავრული სიგლისპის ბოლო წერილი! დაიყვინა მრისხანეთ ქვეყნის მპყრობელმა. ძველი ღმერთი მხოლოთ სულელთ შემუსრავს, გამამტყვრებს და არა თუ კისარსა. თქვენ კი, უფლო მღვდელმთავარო! თქვენ ჩემმან რისხვამან უნდა შეგმუსროს!

ეს რა თქვა, მაშინვე პირი შეაქცია და ბრახთანად გაეიდა, დარბაზიდან წაიდა!

იმ დამეს ნაპოლეონმა ვერას გზით ვეღარ მოიხსენნა, საბოში ფხმეუდრეკლათ სულ დადიოდა თარვის თავათ, რაღაცა გაუგებელ სიტყვებს საუბრობდა, მღვიძარე მგომეგმა სასაზღის მცველმა ცხადად გაიგონა ეს ზახილი: „განა ძველმა ღმერთმა მე უნდა შემმუსროსო?“

— მა მან არაფრთ დავთელი მე ძველ ღმერთს, არაფრთ დავთელი არც გაგილილ ღრათა მთელ მოთხრობასა!

მღვ. გკარამბე.

„მეგობრებო ჩემო, (შემდეგ იქნება) გრეკო-ტარ-გამომტეპელი ან. თ.-წერეთლის.“